«شرق» از کاهش تنش‌ها در عراق و سوریه به موازات اوج‌گیری درگیری‌ها در خلیج عدن و دریای سرخ گزارش می‌دهد

تحولات خاورمیانه و معادلات دریای سرخ

کشته‌شدن سه آمریکایی در پایگاه کوچک نظامی آمریکا در اردن، موسوم به «برج ۲۲» در نزدیکی پایگاه التنف در سوریه هشتم بهمن ماه ۱۴۰۲ برابر با ۲۸ ژانویه ۲۰۲۴ و به دنبال آن، دور جدیدی از حملات آمریکا در عراق و سوریه و نیز ترور تعدادی از فرماندهان گروه‌های عراقی موجب شد تا درگیری بین جریان‌های موسوم به محور مقاومت با نیروهای نظامی ایالات متحده به شکل چشمگیری کاهش یابد؛ اما این روند کاهشی تنش درباره انصارالله یمن صدق نمی‌کند. کماکان دریای سرخ، تنگه باب‌المندب و خلیج عدن کانون درگیری است. در جدیدترین مورد سخنگوی نیروهای مسلح یمن صبح دوشنبه از انجام عملیات جدید از طرف ارتش این کشور علیه یک کشتی انگلیسی و یک پهپاد آمریکایی خبر داد.

به نوشته ایسنا، سرتیپ «یحیی سریع»، سخنگوی نیروهای مسلح یمن، دوشنبه اعلام کرد که ارتش این کشور یک کشتی انگلیسی «RUBYMAR» را در خلیج عدن هدف قرار داده است. یحیی سریع اعلام کرد که این حمله به صورت مستقیم و دقیق انجام شد. او از واردشدن خسارت شدید به این کشتی و تخلیه ایمن کادر آن خبر داد و گفت که این کشتی از حرکت بازمانده و در معرض غرق‌شدن قرار دارد. یحیی سریع همچنین اعلام کرد که ارتش یمن پهپاد MQ۹ را که در حال انجام اقدامات خصمانه در الحدیده بود، رهگیری و سرنگون کرد. پیش‌ازاین نیز یک منبع در نیروی دریایی یمن در گفت‌وگو با شبکه الجزیره از واردشدن خسارت شدید به این کشتی انگلیسی خبر داده بود. برخی منابع نیز از تخلیه کادر کشتی هدف قرار گرفته‌شده در بندر «المخا» یمن خبر داده‌اند.

این اظهارات پس از آن بیان شد که رسانه‌ها بامداد دوشنبه از هدف قرارگرفتن دو کشتی در آب‌های دریای سرخ خبر دادند. شرکت امنیت دریایی «امبری» دراین‌باره اعلام کرد یک کشتی باری انگلیسی از وقوع حمله در تنگه باب‌المندب خبر داد. سازمان تجارت دریایی انگلیس هم اعلام کرد گزارشی از وقوع یک حادثه امنیتی جدید در دریای سرخ دریافت کرده است. این سازمان اعلام کرد ناخدای یک کشتی، وقوع انفجاری را در ۳۵ مایل دریایی جنوب شهر «المخا» یمن گزارش داد. طبق گزارش رسانه‌ها، کشتی هدف گرفته‌شده در جنوب المخا از امارات می‌آمد.

در پی حمله نیروهای مسلح یمن به یک کشتی انگلیسی در خلیج عدن، منابع مطلع جزئیات بیشتری از این کشتی شامل محموله و وضعیت فعلی آن فاش کردند. شبکه المیادین دراین‌باره به نقل از منابعی که آنها را «خاص» توصیف کرده است، گزارش داد که کشتی انگلیسی «RUBYMAR» که در خلیج عدن هدف قرار گرفته شد، حامل «آمونیاک» بود. منابع المیادین گفتند که پس از اصابت تسلیحات دریایی یمن به این کشتی، آتش گرفت و پس از ناکام‌ماندن تلاش‌ها برای نجات، شروع به غرق‌شدن در دریا کرد.

این منابع اعلام کردند که این کشتی با سلاح‌های جدید و دقیق هدف قرار گرفت که تا به این لحظه از آنها رونمایی نشده است. منابع نظامی یمنی درباره سرنگونی پهپاد آمریکایی در عملیات جدید نیروهای مسلح یمن نیز گفتند که پس از سرنگونی تعدادی از پهپادهای MQ۹ در یمن، این پهپادها توسعه یافته و مدرن شده‌اند؛ اما با تسلیحات پدافندی جدید با آن مقابله شد. این منابع همچنین گفتند آمریکا از ساقط‌کردن این پهپاد متعجب و غافلگیر شده است. دراین‌باره شرکت امنیتی انگلیس اعلام کرد که مالک و اپراتور کشتی انگلیسی «RUBYMAR» که هدف حمله نیروهای یمنی قرار گرفت، در حال بررسی گزینه‌های یدک‌کش آن از خلیج عدن است.

همچنین سازمان تجارت دریایی انگلیس دیروز دوشنبه از حادثه امنیتی جدید در شرق عدن یمن خبر داد و اعلام کرد که گزارشی را درباره حادثه‌ای در مسافت صد مایلی شرق عدن یمن دریافت کردیم. شرکت امنیت دریایی بریتانیا (امبری) افزود که «یک کشتی متعلق به آمریکا گزارش داد که در سواحل یمن مورد حمله موشکی قرار گرفته است. این ساعاتی پس از آن است که ارتش یمن اعلام کرد یک کشتی انگلیسی را در منطقه هدف قرار داد». امبری در بیانیه‌ای گفت که «یک نفت‌کش باری متعلق به آمریکا با پرچم یونان درخواست کمک نظامی کرد». این شرکت امنیتی انگلیس افزود که کشتی بعدا گزارش داد که خدمه آسیب ندیده‌اند.

از بزرگ‌ترین نبرد دریایی آمریکا از جنگ جهانی دوم تا ناکامی در همراهی چین

هم‌زمان با این حملات، یکی از فرماندهان نیروی دریایی آمریکا با اذعان به توان ارتش یمن، عنوان کرد مقابله با آنها در دریای سرخ «بزرگ‌ترین نبرد دریایی است که آمریکا از زمان جنگ جهانی دوم با آن مواجه بوده است». دریادار «برد کوپر» گفت «فکر می‌کنم برای پیداکردن مشابه این جنگ ما باید به جنگ دوم جهانی برگردیم؛ زمانی که کشتی‌ها درگیر نبرد بودند». به نقل از پایگاه خبری بیزینس اینسایدر، او افزود که «وقتی می‌گویم شرکت در نبرد؛ یعنی جایی که در آن شلیک می‌شود و ما پاسخ می‌دهیم». کوپر که معاون فرماندهی سنتکام است، به برنامه «۶۰ دقیقه» خبر داد «نیروی دریایی آمریکا هفت هزار نیرو به دریای سرخ فرستاده است».

در سوی دیگر پس از رد درخواست دولت چین از طرف آمریکا برای میانجیگری به منظور توقف حملات انصارالله یمن در دریای سرخ، المسیره گزارش داد که پکن این بار با تقاضای مشابه لندن مخالفت کرده است. به گزارش ایسنا، آمریکا در ماه ژانویه به رقیب خود، چین، متوسل شد تا برای توقف عملیات یمنی‌ها در دریای سرخ و تنگه باب‌المندب میانجیگری کند؛ اما پکن این درخواست واشنگتن را رد و تأکید کرد که ریشه این مشکل در نوار غزه است. دیروز شبکه المسیره هم دراین‌باره فاش کرد که انگلیس نیز در روزهای اخیر این تجربه شکست‌خورده آمریکا را تکرار کرد و خواستار میانجیگری چین برای متوقف‌کردن عملیات نیروهای مسلح یمن شد؛ اما همان پاسخی را که به آمریکا داده شده بود، دریافت کرد.

بنا بر اعلام وزارت امور خارجه انگلیس، «دیوید کامرون»، وزیر امور خارجه انگلیس، با «وانگ یی»، همتای چینی خود، در حاشیه کنفرانس مونیخ دیدار کرد و از وزیر امور خارجه چین خواست تا از روابط خود برای اعمال فشار بر انصارالله یمن درباره حملات به کشتی‌های آمریکایی، انگلیسی و صهیونیستی در دریای سرخ استفاده کند. المسیره دراین‌باره گزارش داد که وزیر خارجه چین این پاسخ را به همتای انگلیسی خود داده است: «باید دلیل ریشه‌ای مشکل دریای سرخ برطرف شود و دلیل آن نیز جنگ ادامه‌دار در نوار غزه است». المسیره در ادامه، این پاسخ چین را یک شکست برای آمریکا و انگلیس و همچنین نبودن هیچ گزینه‌ای در اختیار آنها برای مقابله با عملیات نیروهای مسلح یمن در دریای سرخ و تنگه باب‌المندب ارزیابی کرد.

چرا چین چنین جوابی داد؟

از زمان ورود مستقیم انصارالله یمن به معادلات جنگ حماس و اسرائیل، مقامات غربی بارها در ادعاهایی واهی و غیرمستند ایران را عامل اصلی حمایت از انصارالله یمن در حمله به نفت‌کش‌ها و کشتی‌هایی می‌دانند که در دریای سرخ، خلیج عدن و تنگه باب‌المندب مبادرت به تردد می‌کنند. اگرچه در مقابل، تهران این ادعا را رد می‌کند؛ ولی طبق برخی از گزارش‌های رسانه‌ای، دولت بایدن در مذاکرات با چین به دنبال استفاده از کارت پکن برای کنترل انصارالله بوده است. از انتشار این خبر چندین هفته می‌گذرد؛ باوجوداین میزان تنش و درگیری در این منطقه نه‌تنها کاهش نیافته؛ بلکه بیشتر هم شده است؛ بنابراین می‌توان در صحت‌وسقم این خبرها شک کرد یا در یک گزاره دیگر، با وجود درخواست واشنگتن از پکن، چینی‌ها تمایلی به پیمودن مسیر مدنظر آمریکایی‌ها ندارند. همین موضوع باعث شد که جان آلترمن، مدیر برنامه خاورمیانه مرکز مطالعات استراتژیک و بین‌المللی، در مطلبی در نشریه فارن پالیسی به این سؤال پاسخ دهد که چرا چین به دنبال کنترل بحران در دریای سرخ نیست؟ در این مطلب که در انتخاب منتشر شده، آمده که «در چهار ماه گذشته خبری از دیپلماسی با اعتمادبه‌نفس چین در منطقه نبوده است؛ درحالی‌که خاورمیانه وارد چرخه‌ای از خشونت‌های ادامه‌دار شده است و با وجود حمایت بیش از ۵۰ساله پکن از فلسطینیان، روابط نزدیک این کشور با اسرائیل در مدت بیش از یک دهه اخیر و ده‌ها میلیارد دلار سرمایه‌گذاری چینی‌ها در ایران، عربستان، مصر و دیگر کشورهای منطقه نشانی از میانجیگری چینی و دیپلماسی این کشور نمی‌توان دید». آلترمن ادامه می‌دهد «گذشته از آن درحالی‌که سه ماه حملات حوثی‌ها به کشتی‌های تجاری در دریای سرخ موجب آسیب‌دیدن تجارت چین شده و برخی از شرکای منطقه‌ای این کشور را با تنگنا مواجه کرده است، ظاهرا پکن یا قادر نیست یا تمایلی به برداشتن هرگونه گام دیپلماتیک، نظامی یا اقتصادی برای پیشبرد منافع گسترده خود ندارد، چه برسد به منافع شرکایش. اقدامات یا بهتر بگوییم بی‌عملی چین در چهار ماه گذشته نشان می‌دهد که با وجود ده‌ها سرمایه‌گذاری در خاورمیانه، تمرکز منطقه‌ای اصلی چین در خاورمیانه، همچنان تضعیف ایالات متحده است. هرچند چین در سال‌های اخیر به‌واقع به یک بازیگر منطقه در خاورمیانه تبدیل شده است؛ اما همچنان به شکلی واضح در حال ایفای نقشی خودخواهانه است».

به عقیده آلترمن «دشوار می‌توان استدلال کرد که تحولات منطقه به صورت مستقیم زیانی را متوجه منافع چین نمی‌کند؛ چون چین نه‌تنها کشوری با حجم بالای تجارت بین‌المللی است؛ بلکه کشوری فعال در عرصه دریانوردی است. اختلال در تجارت بین‌المللی هم به صورت مستقیم چین را تحت تأثیر قرار می‌دهد و هم سرمایه‌گذاران را وادار می‌کند تا برای در امان ماندن از اختلال‌های مشابه آینده، زنجیره‌های تأمین کالای‌شان را محدود به کشورهای نزدیک‌تر به سواحل خود کنند. ضمن آنکه وضعیت موجود بر سرمایه‌گذاری‌های چین در خاورمیانه نیز تأثیر می‌گذارد. چین ده‌ها میلیارد دلار در تأسیسات دریای سرخ سرمایه‌گذاری کرده، نه‌تنها در پایگاه نظامی خود در جیبوتی؛ بلکه در تأسیسات بندری، خطوط ریلی، کارخانجات و دیگر پروژه‌ها در شرق آفریقا، عربستان و سودان». از طرف دیگر در ادامه نوشته شده «حمله مستقیم حوثی‌ها به اسرائیل به‌عنوان بازیگری که به نوبه خود در طی حدود دو دهه اخیر مرتب در حال افزایش مراودات با چین بوده، مهم است. در همین راستا براساس آمارهای مؤسسه انستیتوی امریکن انترپرایز، چین در مدت ۱۰ سال گذشته حدود ۹ میلیارد دلار در اسرائیل سرمایه‌گذاری و پروژه‌هایی به ارزش سه میلیارد دلار اجرا کرده است».

نویسنده با طرح این نکات سراغ این موضوع کلیدی می‌رود که هرچند عده معدودی از کارشناسان انتظار دارند چین شرایط را کنترل کند؛ اما جالب اینجاست که چین حتی تلاشی نیز در این زمینه انجام نداده است؛ اما در این بحران چین فرصت‌هایی نیز برای خود می‌بیند. مدیر برنامه خاورمیانه مرکز مطالعات استراتژیک و بین‌المللی در ادامه ارزیابی خود باور دارد که چین دو اقدام برای بهره‌برداری از این بحران انجام داده است؛ گام نخست انتقاد از آمریکا بوده تا خود را هم‌راستا با کشورهای جنوب در انتقاد از نقش آمریکا در خاورمیانه نشان دهد و دومین اقدام چین با هدف حفاظت از منافع اقتصادی فوری خود انجام شده است. تقاضا برای اجاره کشتی‌های چینی که به عقیده شرکت‌های حمل کالا احتمالا از حملات انصارالله در امان هستند، رو به افزایش است. برخی کشتی‌های عبوری از دریای سرخ این پیام را مخابره می‌کنند که تمام خدمه‌شان چینی هستند تا بلکه از حمله یمنی‌ها در امان بمانند. چین تلاش دارد نشان دهد که دیپلماسی‌اش در تلاش برای وفق‌دادن خود با شرایط به‌سرعت متغیر منطقه است. این کشور همچنین می‌خواهد این‌گونه نشان دهد که کوشش می‌کند کارهایی دشوار انجام دهد که منافع مشترک همه کشورها را تأمین می‌کند.